

Biologische varkenshouderij in Denemarken

Adriaan Vernooij

Adriaan Vernooij, bedrijfsleider van het Praktijkcentrum voor Duurzame en Biologische Varkenshouderij te Raalte, maakte in januari een studiereis naar Denemarken om een indruk te krijgen van de ontwikkelingen van de biologische varkenshouderij. Enkele impressies.

Omvang en recente ontwikkelingen

De biologische varkenshouderij in Denemarken is de laatste vijf jaar sterk gegroeid. Op dit moment zijn er zo'n 60 bedrijven die in 2002 ruim 63.000 slachtvarkens produceerden.

In 1995 realiseerde deze sector nog geen 20.000 slachtingen.

De productie lijkt zich te stabiliseren: in 2001 werden ook ruim 60.000 varkens geslacht.

In dat jaar werd verwacht dat de groei door zou zetten tot 80.000 à 90.000 slachtingen in 2002. Die verwachte groei is niet gerealiseerd, met name als gevolg van de lage prijzen.

Daardoor hebben veel potentiële omschakelaars hun beslissing om over te schakelen uitgesteld.

De binnenlandse vraag heeft namelijk geen gelijke tred gehouden met de groei van de productie: ruim 60 % van het geproduceerde biologische vlees wordt geëxporteerd naar Engeland.

Uitbetalingsprijs en markt

Terwijl in Nederland de uitbetalingsprijs voor biologisch varkensvlees is vastgesteld op een gegarandeerde vergoeding ter hoogte van de berekende kostprijs, is in Denemarken de prijs voor biologisch varkensvlees marktafhankelijk met daaraan gekoppeld een systeem van toeslagen.

Danish Crown (verwerker van ruim 90 % van de biologische varkens in Denemarken) hanteert als basisprijs

de prijs voor reguliere varkens in het traject 67,0 tot 80,9 kg (7,8 Kr = 1,04 €).

Daarboven komt een vaste toeslag voor de biologische productiewijze van 3 Kr/kg en een kwaliteitsbonus van 3,3 Kr/kg. Deze bonus wordt uitbetaald als er voldaan wordt aan de drie volgende kwaliteitscriteria:

- min. 56 % vlees voor totale lichaam;
- min. 59 % vlees voor het middenstuk;
- max. 22 mm spek in de nek.

Verder moet het varken binnen het basisgewichtstraject van 76,0 tot 80,9 kg liggen. Daarboven kan nog een marktafhankelijke toeslag gegeven worden variërend van 0 tot 3 Kr/kg. Deze toeslag wordt eenmaal per maand vastgesteld en is afhankelijk van de vraag in de voorgaande maand.

In Denemarken zelf wordt het vlees voor zeker 95 % in supermarkten afgezet. Voor de export naar Engeland gebruikt Danish Crown dezelfde handelskanalen als voor de afzet van reguliere varkens.

Overeenkomsten en verschillen

Overeenkomsten met Nederland:

Net als in Nederland geldt in Denemarken dat varkenshouders pas over gaan schakelen als ze een afnamecontract hebben. In beide landen is de vermarktning van biologische varkens bijna volledig in handen van één bedrijf.

De schaalgrootte van de bedrijven is vergelijkbaar: 60 tot 90 zeugen per bedrijf is de meest voorkomende situatie en biedt in een gesloten opzet een inkomen voor een gezin.

Verschillen met Nederland:

Basisrichtlijnen voor de biologische productiewijze zijn vastgelegd door de EU. Elk land is vrij om daar nationale wetgeving aan toe te voegen. Daardoor is er een aantal essentiële verschillen tussen de Deense en de Nederlandse situatie:

- spenen gebeurt in Denemarken op 7 weken (Nederland 40 dagen);
- in Nederland is weidegang verplicht voor dragende zeugen, in Denemarken voor de kraamzeugen. Dit betekent dat alle biologische zeugen in een outdoorsysteem gehouden worden. Dit systeem is ook gebruikelijk in de gangbare houderij; in Denemarken produceert zo'n 10 % van de bedrijven op deze wijze;
- in Denemarken geldt een strikt verbod op aankoop van gelten uit de gangbare houderij. In Nederland wordt de EU-regel gevolgd dat maximaal 20 % van de gelten voor vervanging uit de gangbare houderij mogen komen;
- in Denemarken zijn geen roostervloeren toegestaan in de stal. Nederland hanteert de EU-regelgeving dat de binnenruimte tot 50 % uit roostervloer mag bestaan.

Door deze verschillen in productie-eisen zijn de technische resultaten moeilijk vergelijkbaar. De biggensterfte in de zoogperiode ligt rond de 15 % en op jaarbasis worden op de betere bedrijven gemiddeld 19 biggen gespeend. De best producerende bedrijven in Nederland realiseren 20 tot 21 gespeende biggen per zeug per jaar.

Deens onderzoek

Het onderzoek voor de biologische veehouderij vindt plaats op één onderzoeksstation: Rugballegaard bij Horssen in Jutland. Met een gesloten bedrijf van 85 zeugen wordt daar sinds 1995 onderzoek gedaan naar onder andere:

- management op outdoorsystemen, met name gericht op het introduceren van arbeidsverlichtende maatregelen zoals automatische voeding in een carrouselstal in de wei;

- ruwvoer: de beste resultaten zijn behaald met gras-klaaver-silage, gevoerd tot max. 7 % van het zeugenrantsoen. Dit jaar gaat er een onderzoek van start naar een rantsoen van 70 % vers gras en 30 % krachtvoer, met name bestaande uit gerst. Vastgesteld is dat biggen die geboren zijn in een outdoorsysteem op later leeftijd betere benutters van ruwvoer zijn;
- het "tentsysteem" wordt de komende jaren uitgeprobeerd in een bedrijfssysteem waarbij de zeugen synchroon twee keer per jaar afbiggen, de zeugen na het spenen de tent verlaten en biggen daar verder afgemest worden tot de zeugen een half jaar later weer afbiggen;
- er is veel aandacht voor eiwitbronnen in krachtvoer (o.a. lupine en erwten);
- onderzoek op het gebied van alternatieve medicijnen vindt in het geheel niet plaats.

Lessen voor Nederland

Met het verstrekken van ruwvoer is in Denemarken al duidelijk meer ervaring opgedaan. Ook de eiwitvoorziening in krachtvoer krijgt veel aandacht.

Door de extra eisen gesteld aan de productie in Denemarken liggen de productiekosten hoog. De prijs is echter gekoppeld aan de marktontwikkelingen in de gangbare houderij: een systeem dat niet als juist ervaren wordt door veel Deense biologische varkenshouders. De afzetmarkt en doelgroep van biologische varkensvlees is volgens hen een andere dan van gangbaar varkensvlees.

De consumptie in Denemarken blijft laag, zo'n 25.000 vleesvarkens op jaarbasis. Uitgezet tegen het inwoneraantal van Denemarken is de consumptie per hoofd van de bevolking ruim drie keer zo hoog als in Nederland. Er is desalniettemin sprake van een zelfvoorzieningsgraad van 250 % waarvoor de Denen een goed georganiseerde afzet gevonden hebben. Daarbij maken ze gebruik van hun uiterst goed ontwikkelde marktkanalen in de gangbare houderij.

